

**Programma, De Acqviescentia Dei Patris In Satisfactione Iesv Christi, Ex Gen.
VIII. 21. Pio Mentis Adfectv Feriis Paschalibvs Propositvm**

Regiomonti: Litteris Reusnerianis, [1738]

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn870805010>

Druck Freier Zugang

49¹⁵.

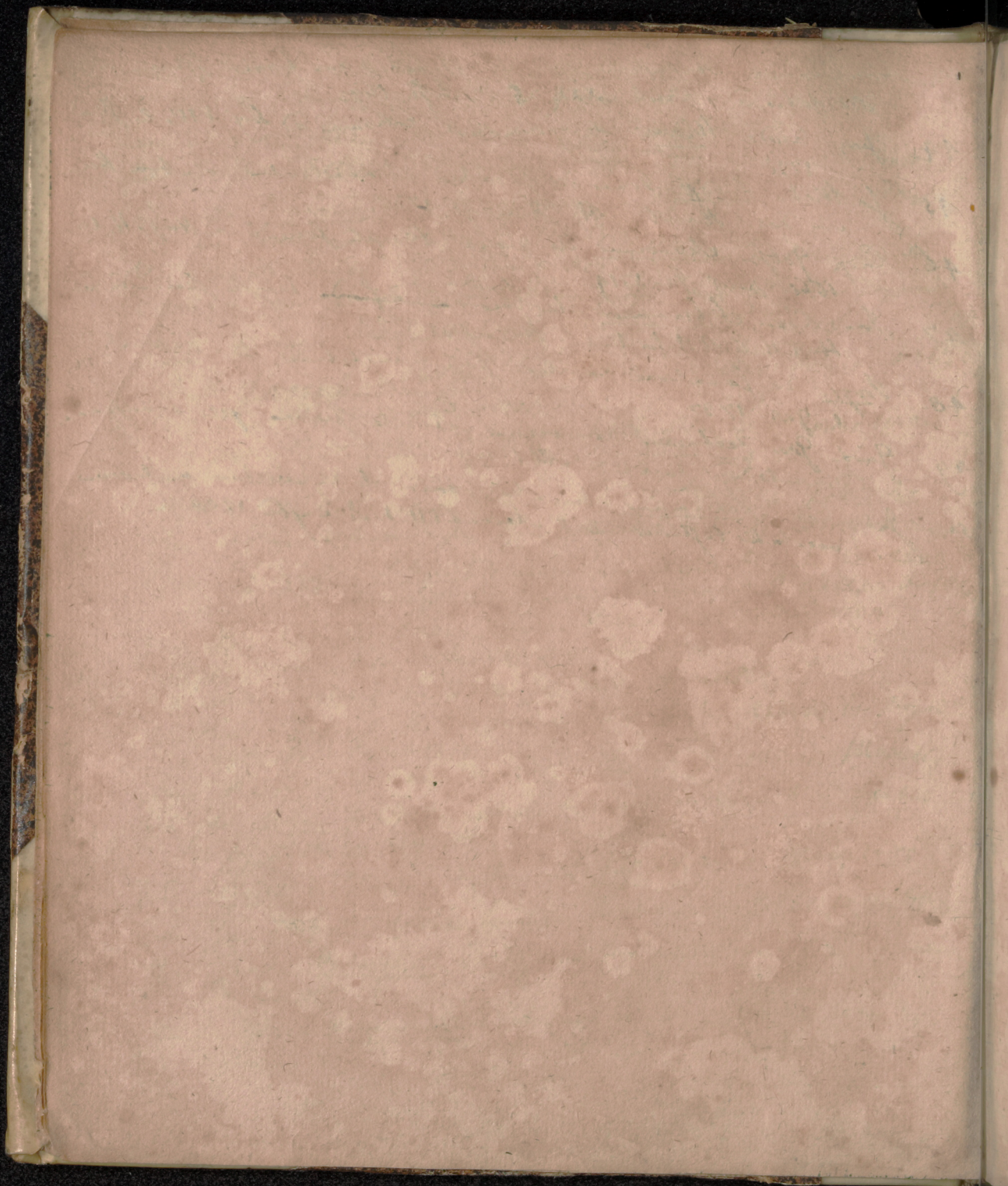
49.

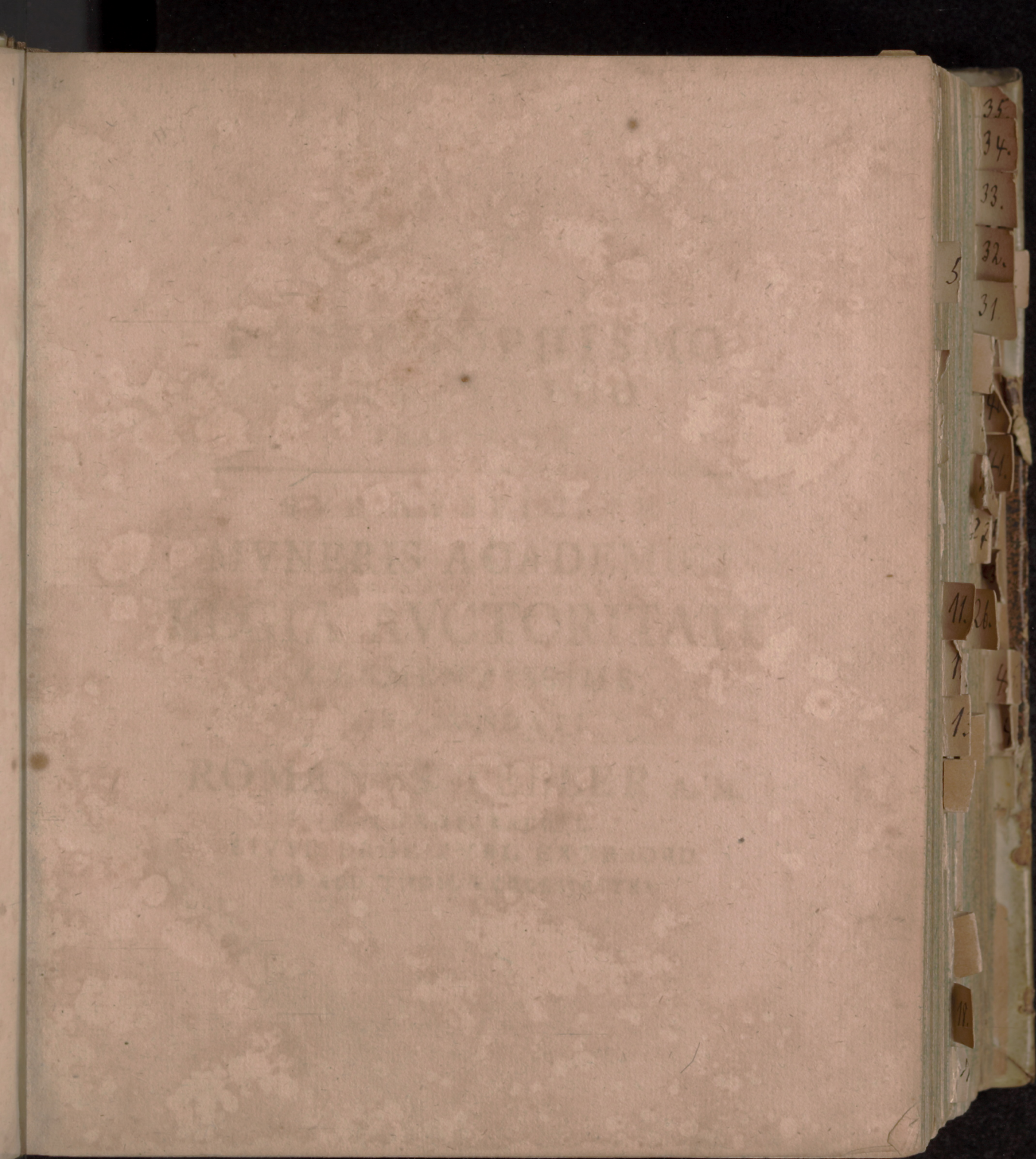
Fa-1092(49.)

1. Romani Teller de Philosophismo exegetico. Lips 1790.
2. Herm. Christo Engelke de sententia dictorum scripturarum V. T. a manifesta perversione irradicatorum. Rostoch 1720.
3. Jo. Christian Klenner de veritate historiarum dominice Josephine ex monumentis historicis usque perfectionem usque adfracta Tub 1796.
4. Jo. Friedr. Cottae specimen secundum ad Gen III, 22. Got 1793.
5. Progr. de acquiescentia Dei Patris in satisfactione Iesu Christi ad Gen VIII, 21. Nejm 1790.
6. Phil. Dan. Krauter de sensu literali promissionum Abraham et iniquum femini eius factarum. ad Gen XII, 3. XII, 13. Gal III, 16. Jen. 1798.
7. Jerem. Frederici de angelis redemptoris Patriarchae Jacobi collocata ad Gen XXII, 26. XXIII, 15. Hof XII, 4. Lips 1799.
8. Friedr. Guib. Stromeyer de Jacobi de Joseph Abraham ad Gen XXIX, 12. Jen 1798.
9. Jo. And. Andalgi de benedictione Jacobi ad Gen XXX, 12. Jen 1792.
10. Herr. Schaltz de Abraham ad Gen. XX, 17. Acton, 1790.
11. Progr. de ad Exod XII, 15. Lips 1796.
12. Friedr. And. Kettner de sanguine fœderis ad Exod XXIV, 8. Lips 1700.
13. Guiss. Siirff de sanctione fœderis Levitici ad Exod XXIII, 9-11. Brem 1708.
14. Geor. Michael Diederlin de Candelabris Judæorum Jacobi ad Exod. V. Witeb. 1711.
15. Jo. Christi. Heberstet de sacrificio a peccatis offerendo ad Levit. V. 26. Lips 1799.
16. Lam. Amraese de adulterio nunquam legemur impunito ad Lev. XX, 10. Nurny 1605.
17. a. Jo. Carl. Haefner de jurjurando. Ihesu ante processione ad Jos. IX. Got 1797.
17. b. Jur. Geor. Zachner de verborum inter Prophetas conditione ad Jos. VII, 12. Lips 1790.
18. Christi. Lam. Scherf de fraude contra Nabalam ad 1 Sam XX, 22. Lips 1700.
19. And. Geor. Wachner de Endorensi Proestigiabrice. ad 1 Sam XXVIII, 16. 1793.
20. Geor. de Damm de abitarum victore, crudelium numero exento quoad 1 Sam. VIII, 2. Got 1795.

22. Baeth. Sebelius de Davide peccante et penitente ad Sam
XXIV et Paralipomenon. XXII. Argent. 1688 rei 1703.
23. Sam Aug. Junghans de terra Ephraim Lips 1737.
24. Geor. Christ. Dachfeld de vitione Elifaci ad 1 Reg XX, 16. Lips 1700.
25. Daa. Otto Wahrendorff de resurrectione Jobi cum Lotera facta
cum Paralipomenon Crasii Göt 1730.
26. Seb. Georgius Sancti Dis. in loca quaedam Malorum Davidis in
laudem regis sui et ducis Vindobonensis male attributa Georgius
1706.
27. Prose de regis Cherubim elogium ad Ps II. Halmsl. 1713.
28. Paul Gjongjorfi a Pettigen de corione Dei per cometa ad Ps
XIV, 2. Halmsl. ad Vindob. 1737.
29. Jo. Geor. Neumann de spe medioris vitar ad Ps XVIII, 15. Wittenb
1701 reimp. 1716
30. Christo. Aug. Hermann Commentarius in Ps XXIX Göt 1730.
31. Geor. Ludov. Oederus de Pane Angelorum ad Ps XXVIII, 25. Wittenb. 1730.
32. Paul Gjongjorfi a Pettigen de aureo cadellabro templi Exod XXV, 3.
Leu XXIV, 4. Apocalyp II, 1. Symbolo Davidis ad Ps LXIX, 10. Lips 1730.
33. Geor. Ludov. Oederus Commentatio in Prov. XXIV. Wittenb. 1734.
34. Ludov. Oederus Commentatio in Isa VII, 8. 9. ibid 1734.
35. Jo. Henr. Koebner de Isa 53 Isa 12, 6. Pragae 1662.
36. Jo. Phil. Meijerus de Christi verbo Deo ad Isa XLV, 14. 15. Regin
1688. Wittenb. Hamb 1739.
37. Mich. Naetherus de Christi Deo affordito ad Isa XLV, 15. Wittenb. 1690.
38. Jo. Jac. Dofius de Sponsae ornatu splendoris ecclesiae & Symbolo
ad Isa LXIX, 10. Lips 1730.
39. Jo. Meijerus de pluribus mysteriis ad Isa LV, 10. 11. Wittenb. 1675.
40. Jo. Geor. Michaelis de cara symbolo Prophetarum ad Isa LV, 10. 11. Fest 1733.
41. Jo. Christ. Heterstreich de Jesae cap LXIII. com. 19 Wittenb.
Lips 1737.
42. Dieth. Horn. Kammerich de eloquentia Jeremiae ad Jerem II,
Lips 1703.

43. Andr. Daniel Hebichtshorstius de Statutis non bonis Israel ad
Dro datis ad Psalm XXXV. Post. 1699.
44. Georg. Friedr. Wichel de juvenibus Calorum ad Reg. XIV. 2. Jan.
1790.
45. Jo. Mich. Polig Jonas illustratus et indicatus contra Horn.
von der Hardt. At Halberst. 1720.
46. Carp. Gottfr. Mundinus de gloria templi secundum ad Reg. II. 10.
1661. reus Jan. 1719. de concordia templi secundum ad
47. Jan. Carl Schramm de concordia templi secundum ad
Reg. II. 10. et Act. II. 1. Helustad. 1790.
48. Progr. de sanatione in alio solio iustitiae ad Maccab. IV.
1. ger. 1797.
49. Jur. Geor. Zeltnerus de origine civitate Judaea per transfugam
orientis ad Psalm VI. 7. Met. 1717.
50. Jan. Carl Schramm de Maccabaeis de resurrectione mortuorum
veritatis testibus ad 2 Maccab. VII. 1. Helustad. 1700.

PHYSIOLOGIA
MUSEI ACADEMICI
PACIS AVCTORITATE
ROMANVS JESSE A.M.
LONDINI IN EXTRADIT
AD THOMAS ROBERTSON

PROGRAMMA,
DE
ACQVIESCENTIA
DEI PATRIS IN SA-
TISFACTIONE IESV
CHRISTI,

EX

Gen. VIII, 21.

PIO MENTIS AFFECTV
FERIIS PASCHALIBVS

PROPOSITVM

RECTORE ET SENATV
ACADEMIAE REGIOMONTANAE.

ANNO

MDCCXXXVIII.

REGIOMONTI, LITTERIS REVSNERIANIS.

Cqviescere se in satisfactione Iesu Christi
 Pater coelestis demonstravit optime, Ci-
 ves, dum eum suscitavit e mortuis; hoc
 ipso enim, cum *αντιφύχον* vitae reddidit
 ac sponforem e carcere sepulcri dimi-
 sit, declaravit se lytro, qvod pro mundi
 peccatis solverat Servator, contentum esse, Christumqve
 omnia, qvae homines DEo debebant, ad ultimum usqve
 reddidisse qvadrantem (Matth. V. 26.). Idem beneplaci-
 tum suum iam longe ante praestitam hanc satisfactionem
 sub V. T. oeconomia testatus est Pater, qvoties sacrificia
 sibi oblata placere significavit (*); imo cum se sacrificiis
 placandum professus est, ac ipse hunc expiandi modum
 homines docuit (**). Quis enim ratione praeditus crede-
 ret DEum mactatione innocentis bestiae delectari; imo
 iratum iudicem oblatione tali placari posse? Satisfactio-
 nem potius, I. C. eius morte vicaria praestandam sacrificia
 adumbrant omnia, qvam, cum certo infecuturam praec-
 videret Pater, pro praestita habebat; hinc qvoties ad eam
 refugiebant fideles, fidemqve hanc suam in I. C. mactan-
 dum pro mundi peccatis sacrificio oblato declarabant, be-
 nigne

(*) Igne puta coelitus delapso, qvi holocausta in cineres vertebat, cuius historiam exponit *Ioan. BVXTORFIVS* in *Exercit. ad historiam arcae foederis, ignis sacri* &c. n. II. Idem qvoqve colligebatur e fumo incensi sacrificii recta ascendente & a ventis non impedito, notante *OTTIO* in *Bibl. Bremens.* class. II. Fasc. III. observ. VI. §. 10.

(**) Qvod tuto supponimus ceu veritatem apertis historiae sacrae testimoniis innixam, ac a tot viris doctis sufficienter vindicatam, imo sanae rationi congruentem, cum sacrificia a lumine naturae nullo modo ceu modus expiationis monstrari possint.

nigne DEUS respexit ad haec sacrificia fide oblata (Gen. IV. 4. coll. Ebr. XI. 4.).

Inter ea vero, quae hanc DEI *ευδομῶν* testantur V. T. oracula, palmam meretur, quod de Sacrificio Noachi legitur Gen. VIII. 21. testimonium. Duplici ratione unicum hoc comma testatur idem. Primo sub initio statim commatis expressis verbis id significatum legimus, quae emphatica sane sunt, & ita se habent: וַיִּרְחַם יְהוָה אֶת-נוֹחַ וְאֶת-כָּל-הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר אִתּוֹ לְכָל-חַי הָאָרֶץ לְכָל-רֶמֶשׂ הָאָרֶץ לְכָל-חַי הָאָרֶץ לְכָל-רֶמֶשׂ הָאָרֶץ LXX verba haec transferunt ita: καὶ ὁ θεὸς ὁσμήν ευδοκίας, & odoratus est Dominus DEUS odorem bonae fragrantiae. Maiora vero latent in emphasi vocis נִיחָם a Mose adhibitae, quippe quae a Rad. נָחַם descendit, quae requiescere, residere, desinere denotat (*), hinc tranquillationem exprimit; quare & נִיחָם רִיחַ proprie odorem talem designat, qui requiescere facit, turbatum sedat, ac desinere eum a proposito consiliiisque suis efficit, brevius *odorem quietis* (**). Talem fragrasse odorem sacrificium Noachi scribit Moses, eleganti simul ad nomen Noachi, ab eadem radice derivandum (†), facta allusione.

Ipsa vero emphasis haec iam Christum digito monstrat

A 2

(*) Quo sensu quoque e. g. eodem hoc Cap. VIII. Geneseos de arca Noachi residente adhibetur. v. 4.

(**) Notandum hoc contra SOCINVM, qui in Tr. de *Servatore* p. III. c. XI. ut ostenderet mortem I. C. Patri coelesti gratam quidem non tamen expiatoriam fuisse, verba: נִיחָם רִיחַ bene a LXX. translata esse & nil nisi gratum odorem denotare vult, contra quem disputat FRANZIVS in *schola sacrific.* diff. XV. §. 110. seqq.

(†) Hic enim a patre Lamecho vocatus est נִיחָם, quies, ob rationem Gen. V. 29. allegatam, quia nimirum eum tranquillatorem fore generis humani in terra maledicta credebat Pater, aut pro Messia, fonte quietis, eum habebat; vel in Noacho Messiam respexit, qui unicus omnis quietis ac salutis fons est.

strat ac docet, non in sacrificio Noachi, nec in persona eius hic subsistendum, sed altius progrediendum esse. Sacrificia in se spectata foetorem potius quam bonae fragrantiae odorem producant; quare & gentilium quosdam ludibrio habuisse opinionem de sacrificiorum odore Diis grato legimus (*); & quamvis magna thuris portio adderetur, dum cremationis pecudum sacra peraguntur, DEO tamen odorem inde suavem oriri posse nemo existimabit, cum nullus cadat odor in DEum; hinc tropica esse & per αὐθροῦ ποταμῶν dicta quivis intelligit (**). Est potius odor

(*) conf. e. g. LVCIANVS in *Timone* edit. Ioh. Benedicti P. I. p. 74. inprimis de *sacrificiis* p. 361. 368. seqq. ibid. IAMBLICHVS de *Mysteriis aegypt.* sect. V. c. IV. PORPHYRIVS de *abstinent.* L. II. sect. 42. & ARISTOPHANES in *Pluto* edit. Odoardi Bifeti Aurel. Allobr. fol. 1607. p. 82.

(**) Quare haud opus est in explicanda hac phrasi: odor quietis, recurrere ad thus seu incensum eiusque suffitum, seu primum aliquod sacrificiis adiunctum, quod videtur *Gerb. OVTHOF* in *maendelyke Vitterksels* A. 1720. m. Apr. observ. V. & *Iob. Bapt. OTTIO* in observ. ad Eph. V. 2. inserta *Bibl. Bremens.* class. II. Fasc. III. n. VI. qui quoque a Noacho thus adhibitum fuisse putat (§. 12.), quoniam de Jano gentiles perhibent, quod thuris usum invenerit, vel in eius honorem thus adhibuerunt, eos vero Janum ex Noacho procedisse constat. Cum vero hic sine dubio typus adsit, perinde est, an res, quae gratum odorem typicum conficiunt, naribus nostris gratae sint nec ne, nec opus est, ut gratum illud ostendatur. Idem sentit V. clar. *Henr. SCHARBAV* in *obs. Sacr.* part. III. obs. IV. §. 5. qui quoque dubitat (§. 7.) ante tempora cultus Levitici per Moysen a DEO ordinati in sacrificiis thus adhibitum fuisse, quamvis postea accesserit illud, ut locus nauseam non crearet sacra operantibus & devote praesentibus. Imo Noachi sacrificium sine thure fuisse (§. 8.) nullus dubitat, cum nesciat, unde thura sumisset Noachus statim post relictam arcam;

odor gratus symbolum rei acceptae, & in S. litteris rem DEo hominibusque gratam denotat (†); qvare per se patet, phrasin hanc beneplacitum DEI exprimere, scriptoremque sacrum narrare, qvod gratum fuerit DEo Noachi sacrificium, imo oblatione hac facta DEum fuisse placatum, desiisse ab ira, qvam perditione mundi per diluvium declaraverat, & ad quietem pervenisse. Maiora vero haec sunt, qvam vt sacrificio Noachi in se spectato adscribi possint, qvod neque physice bonam fragrantiam producere, neque moraliter bene olere seu res DEo grata esse potest, teste DEo. Ps. XL. 7. seqq. L. 8. seqq. Iesai. I. 11. 13. Mich. VI. 6. seqq. & alibi. Adeste igitur debuit aliquid, qvod a parte offerentis accessit, & effecit, ut oblatio haec DEo adeo grata fuerit; hoc vero pietas & gratus Noachi

A 3

chi

cam; qvaedam quoque §. 9. 10. de eo monet, an Ianus thuris usum in sacrificiis invenisse recte dicatur. Idem iudicandum est de coniectura Theod. HASAEI, qvi ad salem recurrit sacrificiis omnibus adiectum, ideo ut odor teterrimus minuere-
tur, qvem carnes crudae exhalabant, dum flammis absumerentur, in *Bibl. Bremens.* class. II. F. III. obs. VII. qvod & placuit clar. GVDIO in explicatione epist. ad Eph. sermone vernaculo edita p. 159. Supersedere quoque cogitatis suis potuisset CRELLIVS, qvi in *responsione ad Grotii de satisfactione Christi librum* cap. X. sect. 47. putat, qvando de sacrificiis expiatoriis praedicatur odor svavis, id non de sanguinis oblatione dici, qvia inde odor nullus ad superiora fertur, sed de combustionem adipis & renum.

- (†) Sic eleemosynas Philippensum vocat Apostolus allusione ad sacrificia adhibita Phil. IV. 18. *οσμην ευωδιας, θυσιαν δεκτην*, & explicationem subiungit addens: *ευαγγελιον τω Θεω*. Et 2. Cor. II. 15, se suosque collaboratores vocat *ευωδιαν Χριστου*. Imo ab opposito Exod. V. 21. Gen. XXXIV. 30. aliquem male olere facere idem denotat, ac aliorum odium & iram excitare eosque ingratos ac exosos reddere.

chi animus, quem oblatione sacrificii huius declarabat, esse non potuit; quamvis enim haec DEO fuerint grata, non tamen talem, qualem scriptor sacer de sacrificio Noachi praedicat, suavitatem producere potuerunt, quae DEUM ob impietatem hominum, quos deleverat, iratum placaverit (*). Christus igitur est, cuius mortem vicariam adumbrabat sacrificium Noachi, quemque fide viva ceu suum, totiusque quod iam repraesentabat Noachus, generis humani redemptorem intuebatur; hunc quoque respexit Pater coelestis, dum Noachus holocaustum offerebat, & huius suo tempore infecuturae mortis repraesentatione ita delectabatur, ut, qui insigni impietate mundi ante diluviani, ceu foetore horrendo, valde offensus fuerat, sedatus prorsus fuerit.

Confirmat dicta Apostolus, quando Eph. V. 2. phrasi eadem adhibita, qua LXX. in describendo Noachi sacrificio usi, de servatore scribit: *παρεδωκεν εαυτον υπερ ημων προσφοραν και θυσιαν τω θεω, εις οσμην ευωδιας*. Hunc igitur digito monstrat Moses dum oblationem Noachi enarrat, & prima vice odorem quietis de sacrificio praedicat; ad hunc quoque respectus habetur, quoties deinde in S. litteris sacrificiis odor quietis adscribitur, (†) quippe in quem quoque optime

(*) In grato tamen Noachi animo eiusque cultu interno, quem sacrificio declaravit, subsistunt quidam e. g. CHRYSOSTOMVS, LYRA, MVNSTERS in crit. angl. Nec melius locum explicat Godof. ARNOLD in wahren Christenthum altes Testaments Sermon. X. p. 149. seqq. qui hic quoque satisfactionis Christi vestigia nulla observat. Siracidis vero verba sine dubio nonnisi typice sumenda sunt, quando XLIV. 17. de Nocho scribit: *εν καιρω οργης εγενετο ανλλαγμα*.

(†) Factum hoc e. g. in Levitico decies sexies & in Numer. decies septies. Ceterum cum Gen. VIII. 21. prime loco phrasis haec

optime quadrant, quae ad sacrificia odoris grati temporibus sequentibus requisita fuisse legimus (*) Et hunc quidem

haec occurrat, apparet nil nisi το υποδρασει δαλαςιν CLERICVM movisse, ut in *Comment.* ad h. l. scriberet, hanc phrasin derivatam videri ex ethnicorum opinione, qui DEum nidore victimarum gaudere existimabant; cum de primo post diluvium oblato sacrificio legatur; sed quaesivisse eum in ανδρα ποπαθειαις constanter gentilismi vestigia notum est.

(*) Odor enim quietis dicebatur 1.) de victimis in altari legitime oblati 2.) quae plenarie expiabant, 3.) ubi maxima minima observata erant; optime haec de Christo valent, qui in ara crucis, non extra illam, immolari voluit; plenarie nos expiavit; omnia maxima minime attendit, cum se daret hostiam pro peccatis nostris; prouti eleganter id observat DASSOVIVS de *emphasis Sacrarum vocum ex veteri historia Hebr. repetenda* Diff. II. comm. VI. § 5. p. m. 59. seqq. Et hac in allusione subsisti posset, quod si Apostolum Eph. V. 2. alludere ad ritus cultus Levitici dicendum esset. Longius vero petita sunt, quae ALTINGIVS, *Hept. IV. Diff. V. §. 19. 20.* proposuit, quem tamen sequuntur WITSIVS *Misc. Sacr. T. I. L. II. Diff. II. § 92. p. 410. seqq. & alii.* Existimant illi, eadem sacrificia dicta fuisse grati odoris, quibus additum erat oleum & thus; hoc vero addere sacrificiis pro peccato nefas fuisse Lev. V. 11. quoniam huiusmodi hostia irae divinae obiectum erat, proinde DEus in ea ut satisfactoria acquiescere noluit; hinc de piacularibus sacrificiis gratum odorem nunquam praedicari in V. T. putant, adeoque aliam adhiberi simul debuisse hostiam, pacificam nimirum, cui & cibarium munus & thus iuxta cum oleo & vino iungerentur; Christum vero sic hostiam pro peccato fuisse, ut divinae irae cesserit in pabulum verum, ita ut sacrificio eius satisfactum plenissime fuerit iustitiae divinae; de eius igitur sacrificio ευωδιαν unice praedicari posse, quae sacrificiis piacularibus V. T. defuit, hancque esse praerogativam Christi, quam Apostolus indicare voluerit, quando scripsit, Christum se non θυσιαν solum sed & προσφοραν

dem qva mediatorem seu *αὐτοψύχον* monstrat Sp. Sanctus, quories phrasis haec repetitur. Nulla enim adest ratio, quae DEum Patrem movere potuisset, ut ira delectaretur morte filii, ut eius adumbratione quoque ad quietem perduceretur, nisi ad mortem Christi vicariam habeatur respectus, qva filius Patri fecit fatis, genusqve humanum cum DEo reconciliavit (†).

Addit

gav simul Patri obtulisse. Obstat vero meditationi huic pia locus Lev. IV. 27. 31. ubi odor quietis & de sacrificio placuari praedicatur. Hoc enim simul rationem habuisse sacrificii eucharistici ex contextu non ita quidem apparet, uti videtur S. R. BVRGIO in Sermon. Sacr. ad textus Epist. S. Tit. Geist und Leben editis Tom. I. p. 494. not. a. Vidit haec S. R. DEYLING, quare, cum in editione prima *observationum sacrarum* P. I. n. XLV. Altingii vestigia secutus fuerat, in edit. altera n. LXV. p. 316. sententiam temperat ita, ut non duntaxat, sed: inprimis grati odoris sacrificium illud fuisse scribat, cui oleum & thus addebatur, & ipse Noachi sacrificium excipiat, quod grati odoris fuisse dictum, quamvis de Mincha nihil ibi commemoretur.

(†) Optime igitur strophae Socinianorum refelli possunt, quando emphasis phraseos sacrae *נִרְיָן נִרְיָן* urgetur. Posito enim DEum morte filii, ceu martyris delectari potuisse, quippe qui eadem amorem erga Patrem, cuius doctrinam sanguine obli-gnasset, aequae ac constantiam & patientiam mirum in modum declarasset; nullo tamen modo in ea quiescere dici potest, nisi respectus ad satisfactionem Christi habeatur. Non igitur ad commendationem Christi solum Apostolus Eph. V. 2. apposuit, quod se tradiderit DEo *προσφοραν και θυσiam*; nec sensus verborum est: factum hoc Christi DEo ita placuisse prouti sacrificia voluntaria, quae pro gratissimis DEo habita sunt, & opera sanctorum, quae Phil. IV. 18. Ebr. XIII. 16. 1. Pet. II. 5. bonam fragrantiam edere dicuntur, quod videtur CRELLIO ad hunc locum in *Bibl. fratrum Polon.* T. III. fol. 486. b. &

Addit vero scriptor sacer & alterum acquiescentiae
 huius divinae documentum, quod ab effectu insigni sacrifi-
 cii Noachici petitur, quem ita describit: וַיֹּאמֶר יְהוָה
 אֶל־לֵבֹנוֹ לֹא אֶסֶף לְקַלֵּל עוֹד אֶת־הָאָדָמָה כַּעֲבוֹר הָאָרָם;
Et dixit DEus in corde suo: non addam maledicere terrae pro-
pter hominem. Duo hic erunt discutienda; primo quisnam
 decreti huius divini sensus, dein vero quaecumque eius ratio
 movens fuerit, sive quo sensu illud effectus sacrificii Noa-
 chici dici possit, & in quibus textus verbis id lateat. Ad
 sensum decreti divini quod attinet, facile is eruitur, dum-
 modo attendimus partim ad verba decreti priora: לֹא אֶסֶף לְקַלֵּל
 non addam maledicere, partim ad ea quae
 sub finem huius commatis leguntur: כַּאֲשֶׁר עָשִׂיתִי
 feci. Docent haec, DEum benigne decrevisse, se non
 velle terrae, seu potius hominibus in terra degentibus (*)
 B male-

& in *Catechismo Racoviensi* p. m. 332. affirmatur. Apostolus
 quoque non scribit, quod Christus se instar hostiae tradiderit,
 sed quod se hostiam DEo tradiderit; quare non nisi misere
 textum Apostolicum lacerare dici possunt Sociniani, qui teme-
 ratio plane ausu verba: tradidit pro nobis, non cum reliquis
 coniungenda esse, sed per se stare, & verba sequentia: obla-
 tionem & victimam &c. novum sensum inchoare, neque tam
 ad Christum quam eius traditionem referenda esse volunt, uti
 contendunt SOCINVS de *servatore* I. C. P. II. cap. 15. &
 CRELLIVS *tract. contra Grotium* loco cit. quae de contor-
 sione B. BALDVINVS *comment. in Epist. Pauli* ad hunc lo-
 cum p. m. 929. recte scribit: quis puer haec crediderit? &
 GROTIUS de *Satisfactione Christi* cap. X. § 29.: solam ver-
 borum (Pauli) seriem inspexisse interpretationem (Socini) est
 refutasse.

(*) Non igitur mens decreti divini est, se homines qui peccant
 delere, terram vero propter homines, malos eius incolas, non
 devastare velle, uti videtur RVPERTO ad h. l.; terra enim
 gra-

maledicere (†) eo modo, quo fecit ante diluvium, ita ut universum genus humanum uno tempore simul deleter, terramque integram devastaret (*), & quidem in specie diluvio universali (**); qua ratione sensus verborum Gen. IX, 11. Jes. LIV. 9. & Sir. XLIV. 19. exponitur.

Qvid

gratiae foederalis obiectum non est; sed homines, siquidem non terram sed homines cum DEo reconciliavit Christus; & quorsum terrae conservatio humano genere deleta, aut quidnam ad nos, utrum DEus id decreverit, si non homines conservare decrevit? quare, iudice RIVETO, utique principalis promissionis huius pars periret, si verba haec ita explicarentur, uti scribit MARKIVS in *Exercit. Bibl. Diss. VII. Text. III. p. 264.*

(†) Hoc est, eos punire s. uti in verbis sequentibus exponitur, percutere: DEI enim tam benedictiones quam maledictiones reales collationes boni aut mali sunt.

(*) Iudicia DEI particularia igitur hic excipiuntur, quae singuli homines non solum, sed & integrae urbes ac regiones terrae hucusque saepe sentire debuerunt, & metuere semper debent. Sicuti & illam systematis mundani dissolutionem, quae die extremo fiet, hic excipiendam esse, versus sequens docet, qui ita se habet: *cunctis diebus terrae* (i. e. quam diu terra stabit) *sementis & messis, frigus & aestus, aestas & hyems, nox & dies non cessabunt.*

(**) Non eam igitur intelligit maledictionem DEus, quam post lapsum Gen. III. 17. seqq. terrae imposuit; haec enim premit terram adhuc hodie diluvio non sublata, & premet eam cunctis diebus, cum ad mortem pertineat temporalem, cuius existentiam per Christum auferre divinae sapientiae non placuit: sed illam, quam diluvium terrae intulit; hanc auferendam nec unquam repetendam, adeoque terram non statui paradisiaco sed antediluviano reddendam & in hoc conservandam pollicetur DEus. Notanda haec sunt contra cel. Thomam SHERLOCK, qui in Tr. cui versio gallica titulum fecit: *l'usage & les fins de la prophetie dans les divers âges du monde*, hypothe-

sin

35
34
33
32
31
30
29
28
27
26
25
24
23
22
21
20
19
18
17
16
15
14
13
12
11
10
9
8
7
6
5
4
3
2
1
Quid vero DEum ad benignum adeo decretum uni-
versale moverit, id apertis verbis in textu a Mose non do-
ceri videtur. Res ipsa interim docet, si Noachus ad pla-
candum DEum impar fuit, in eius pietate quoque ratio-
nem decreti huius placati DEI non quaerendam (†), recur-
ren-

B 2

ren-

fin fovet: quod per diluvium terra pristinae felicitati, quae
ante lapsum vixit, restituta fuerit, adeoque comminatio quae
Gen. III. 17. seqq. legitur, tum temporis implementum suum
invenit, hocque DEus ante diluvium solenni foedere Noa-
cho promiserit, quod foedus post sacrificium a Noacho obla-
tum Gen. VIII. 21. modo repetitum sit. Huius tamen argu-
menta refellunt, qui ea quoque prolixè recensent, Clar.
SCHARBAV *Obs. sacr.* P. I. obs. I. & S. R. WEISMANN
in *Quaest. selectioribus* Tubing. 1734. ed. Qv. I. p. 1-10. Cae-
terum iam ABENESRA illam maledictionem sublatam pu-
tavit, quae post lapsum terrae imponebatur, quare eum notat
HEIDEGGER in *hisor. Patriarch. exerc.* XIX. § 7.

(†) Vir Cl. Christian. Lud. SCHLICHTERVS in *Exercit. epist.*
quae de הָאָדָם Gen. VIII. 21. *sententiam antiquam tuetur, no-*
vam coniecturam (Rambachii & aliorum) *modeste examinat,*
denique mentem suam exponit Hal. Magd. 1732. ed. & dein
decimis eius sacris n. L. inserta putat (§. 11.), quod si iam per
הָאָדָם certum aliquod subiectum in individuo & non Ada-
mum cum posteris s. homines omnes intelligere quis velit,
eum rectius procedere, si Noachum Christi typum, quam anti-
typum, denotari putaret; hunc quidem non excludendum,
(§. 12.) sed ad eum demum progrediendum esse, cum sensus
litteralis recondat spiritualem; & hanc in rem inter alia provo-
cat (§. 12.) ad exempla sanctorum, ob quos sententiam poenae
iam latam revocavit DEus, puta Abrahami, Lothi, Moysis.
Nullum vero allegari potest exemplum, quod unius hominis
causa universo generi humano parcere decreverit DEus, quam-
vis impios quosdam ob pios vel potius ob Christum, in eis
habitantem, conservaverit; quare quamvis Noachus loco omni-
um ceu caput foederale benedictionem accepisse dicendus sit:
non

rendum potius esse ad eundem, eumque subintelligi debere, cuius intuitu placatus erat DEus, puta servatorem nostrum J. C. cuius mortem vicariam sacrificium Noachi adumbravit. Hic quoque est ille, cuius gratia portat perverfos, eorumque resipiscenciam per longum saepe annorum decursum expectat pater coelestis; quoniam huius sanguine redeunti sunt, vitam eis conservat, vitae subsidia non denegat, imo beneficiis temporalibus eos saepe cumulat, ut in regno potentiae degentibus occasio nunquam desit ad salutarem J. C. agnitionem, veramque in eum fidem perveniendi, & per hanc in aeternum salvari possint (Act. XIV. 17. XVII. 27.). Hinc servator Ebr. I. 3. dicitur *Φερον τα παντα τω εχηματι της δυναμεις αυτης* & Coloss. I. 17. de eo praedicat Apostolus: *παντα εν αυτω συνεστηκε* (*). Hic erat quoque, cuius gratia antediluvianis tempus annorum 120. ad resipiscendum dederat Deus (†); ob hunc & fidem
vivam

non tamen dici potest, quod ob eum genus humanum conservare decreverit DEus, quae gloria Christo soli debetur. Quae nam praeter allegata cl. SCHLICHTERI sententiae opponi possint, videsis apud cel. collectores der fortgesetzten Sammlungen vom Alten und Neuen 1733. p. 297.

(*) Conferri hic meretur Mich. FOERTSCHII de *efficacia meriti Christi in regno potentiae commentatio*, quae Jen. 1723. prodit.

(†) Expressis verbis id legi Gen. VI. 3. nuperrime visum est V. Clar. Andr. Conr. WERNERO in Comment. critica & philol. de *incarnatione filii DEI e verbis*: Gen. VI. 3. *eruta*, quae scripto: *Mögliche Anmerkungen über allerhand Materien*, quod a Cel. COLERO edi coeptum P. I. n. V. inserta est. Hic enim locum hunc vexatum ita transfert; *non damnabit spiritus meus hominem istum* (i. e. homines istos) *in aeternum, quoniam propter errorem* (peccata) *eorum* וְיִלֵּךְ ille (λογος τῆς οὐσῆς, ad quem vox haec velut index aliquis digitus lectoris pii animi

vivam in eum Noachum cum suis conservaverat, quos ut homines labe originali infectos & a peccatis infirmitatis non alienos, salva iustitia morte temporali eaque violenta & inopinata punire poterat iudex iustus; huius proinde intuitu & post diluvium sacrificio Noachi placatus tam benigne decrevit, se non eam solum quam ante diluvium exhibuit, sed maiorem exhibere velle clementiam in posterum; non tantum pios se conservaturum, quando impii delendi, non tantum sufficiens ad resipiscendum temporis spatium se impiis antequam delerentur, largiturum, sed ad finem mundi usque nunquam universum genus humanum, quamvis maxima eius pars mala sit futura, uno actu deleturum, pios potius cum impiis & hos propter illos, omnes vero propter Christum, & terram propter homines conservaturum; quod quoque ut faceret, sacrificium offerens Noachus submitte forsitan precatus erat (†).

Et haec sane conveniens magis ac DEo digna est

B 3

ex-

mum soepe remittit) *caro* (erit); *ideo erunt dies eius* (hominis s. hominum antediluvianorum) *centum & viginti anni* (ut nimirum, qui resipiscere volunt, aeternum salvari possint). Non arrisit haec interpretatio *Iob. Gottl. BIEDERMANN* qui proinde P. II. n. XIV. eiusdem scripti cogitationes suas in hanc commentationem proposuit, quam nec textui nec contextui favere putat; cel. quoque editor *COLERVS* in praef. se cum *WERNERO* non in omnibus consentire professus est; applaudit tamen ei *Clar. OEDER* in illis, quas sub *Sinceri Pistoriilli* nomine edit obs. Exeg. quarum titulus; *Erläuterung schwerer Stellen H. Schrift n XLV. p. 282. sqq.*

(†) Noachi sacrificium non eucharisticum solum sed & deprecatorium fuisse *IOSEPHVS Antiqu. Iud. L. I. c. IV.* iudicat, quem laudat *Eduard STILLINGFLEET* in *kleinern Schriften T. II. p. 146.* nec alienus est *FRANTZIVS* in *schola sacrif. Diss. III. §. 45.*

explicatio; quam si rationem decreti divini in hominum miseria insuperabili aut malitia incorrigibili quaerere vellemus. Faciunt hoc, qui verba immediate sequentia ita transferunt: *Nam figmentum* &c. (*) cum tamen particula ו non causaliter sed adversative hic (**) sumenda, & non per

(*) Ita plurimi veterum verba transferunt, quasi DEus dixisset: humanae miserebor infirmitatis, si enim toties diluvium immittendum quoties peccabunt, nunquam finis diluviorum esset. Ridiculam hanc expositionem vocavit magnus olim DANZIUS in *Interprete ebraeo-chaldaeo* c. IV. §. 183. p. m. 298. Non desunt interim, qui admitti eam posse cum GERHARDO in *Comment. ad b. l.* p. 228. putant, quia malitia originalis non ut principium DEI promerens misericordiam, sed misericordiae in Christo fundatae indigentiam ex parte nostra exponens allegatur, imo J. Rud. OSIANDER in *Diff. de sensu verborum* Gen. VI. 5. coll. VIII. 21. non novi quid esse putat, ut DEus moveatur ad misericordiam huiusmodi peccatis, quae evitare non possumus, & ad Ps. LI. 7. provocat. Licet igitur non peccatum ipsum, tamen quandam eius circumstantiam a DEo misericordiam assequi indicat, e. g. quod a nativitate, non destinato consilio admissum &c. Haec tamen omnia cum a Christo sint derivanda, ad cuius sanguinem quoque David Ps. LI. 8. 9. provocat, adeoque eodem tandem redeat: quid opus est ambagibus, & cur non adversative particula ו transfertur?

(**) Sumitur ita multis in locis, quae legi possunt apud TARNOVIVM in *Exerc. Bibl.* p. 60. seqq. qui ex professo particulam ו in eis adversative sumendam probat; idem quoque de graecorum ὅτι ex Act. I. 17. & 1. Tim. I. 13. ostendit, quibus locis alii Luc. XXIII. 40. & Ioh. VIII. 45. addunt. Caeterum ab hac explicatione, quae iam plurimis arridet, alieni non sunt, qui ἐξηντίκας particulam ו sumendam putant, ita ut verba de figmento cordis explicent modo antecedentia de decreto DEI, & sensus sit: Non amplius maledicam terrae pro-

per: quia, sed: quamvis transferenda sit, nisi analogiae fidei contrariam admittere velimus expositionem. Peccata enim hominum nulla, ne originis quidem, per se venialia sunt (†), nec misericordiam sed iustitiam DEI excitant; & si *advapua* hominis post lapsum ac difficultas bene vivendi DEum ad ignoscendum movere potuisset, Christi satisfactione sane opus non fuisset. Iusti quoque iudicis non est multitudo aut constantia peccantium defatigari. Imo hac ratione eadem causa DEum post diluvium ad parcendum movisset, quae Gen. VI. 5-7. eum ad delendum movisse legitur. In Christo igitur fundamentum decreti divini quaerendum esse, satis superque constat.

Sed quid vetat, quo minus hoc & expressis verbis in Textu indicari dici possit? in verbis puta: בעבור האדם Haec quidem constanter fere transferuntur: *propter homines* in plurali. Alii tamen, qui textum ebraicum strictius sequuntur, legunt, *hominem*; humanum tamen genus intelligunt, ob quod DEus se terrae non maledicturum promisit.

propter homines *ideo*, quia mali s. non propter hanc causam maledicam amplius terrae, prouti feci; quam interpretationem amant GLASSIVS *Gramm. Sacr.* L. III. Tr. VII. can. XIII. HEIDEGGER *Hist. Patriarch.* Exerc. XIX. §. 7. p. 591. MARKIVS *Exercit. Bibl.* l. c. & ROBERT GELL Anglus in dem Versuch zur Verbesserung der letzten Engl. Uebersetzung der Bibel T. I. p. 63. seqq. qui ad Tremellii, Pagnini & Castalionis quoque versiones sibi faventes provocat, & loco praesentis est, imperfectum: *erat*, in verbis de figmento cordis subintelligit; qua in re sequuntur cum *Biblia Berleburgensia* ad h. l.

(†) Hoc vero sequitur admissa communi interpretatione, siquidem PIGHIVS quoque ex hoc loco pro Pontificiis sic argumentatus est: propter quod DEus homini parcit, id non est peccatum. A, ob Pecc. Orig. &c.

misit. Sed commode per hominem illum non genus, sed certum in individuo subiectum, humanum in singulari & quidem J. C. intelligi potest, idem, quem Noachi sacrificium adumbravit, & cuius gratia DEus homines se non delere velle decrevit; sic ratio decreti benigni, quae in morte Christi latet, & subintelligi debet, quoque exprimitur, & sensus totius Textus evadit facillimus ita: non maledicam terrae *propter Hominem* J. C. Adamum secundum, quamvis reliqui homines Adami posterius ita corrupti, ut figmentum cordis eorum malum sit inde a pueritia (*); cum alias idem bis dicatur & sensus evadat: Non male-

(*) Ita locum hunc exposuit B. RAMBACHIVS magnus Christi in V. F. latentis scrutator, in *cogitationibus exegeticis de Homine, cuius causa DEus non amplius est terrae maledicturus*, quas *Biblioth. Lubec.* Vol. III. n. IV. p. 410. seqq. primo inseruit, dein vero revisas *Comment. de sensus mystici criteriis* adiecit. Conf. quoque opus eius posthumum cui Tit. Christus in Mose, eiusque T. I. obs. VII. integram & T. II. p. 1111. Non vero primum se locum hunc Christo vindicasse fatetur Vir Cel. ipse *Cogit. exeg.* §. 4. ubi quosdam, qui Christum hic latere iam antea subdorati sunt, nominat, puta KIRCHERVM, VARENIVM, WINKLERVM, HERBERGERVM & ab hoc allegatos sibi quorundam HIERONYMVm, MATTHESIVm & Ad. REVSNERVM. Addi his possunt FORSTERVS in *collatione revis. Bibl. cum B. Luthero instituta*, qui a CALOVIO in *Bibl. illustr.* ad h. l. laudatur, & sine dubio FORSTEMIVS ille est, ad quem alii hanc in rem provocant; Christoph. HELVICVS in *Elenchis judaicis* Elench. V. §. 23. p. m. 125. 126. edit. Crenii; God. OLEARIVS Haalenensis in *Annot. Bibl. Theor. pract.* ad h. l. p. 10. Cel. SANDMAGER in *seinen Exegetischen Schriften* a LEHMANNO editis p. 673. & S. R. D. ZEIBICH iam Theologus Wittebergensis in *Bibliis exeg.* ad h. l. Nec alienus est J. Ad. OSIANDER in *comment. in Pentateuchum* ad h. l. p. 207. 211. Dissen.

maledicam terrae i. e. (uti vidimus) hominibus propter ho-
mines. Nec est quod huic expositioni obstat, cum & res
& nomen in Christum optime quadrent. Est, uti vidi-
mus, J. C. ille, cuius gratia unice DEUS homines & pro-
pter hos terram conservat; est unicus ille homo, qui labi
originali non infectus Ebr. VII, 26. 2. Cor. V. 21, qui ve-
ro, cum se victimam traderet pro hominibus, eos gratos
fecit DEO Eph. I. 6. Deique iram sedavit. Dicitur quoque
in S. litteris non uno loco filius hominis, imo Homo sim-
pliciter (†). Quare nil contorti in hac explicatione est,
C sed

Dissentiam vero suam testari sunt Seb. SCHMIDIVS *Annot.*
in *Genesis* ad h. I. p. 96. BVDDEVS in *Hist. Eccl. V. T. T. I.*
p. 193. SCHLICHTER in *Exerc. Epist.* allegata ex professo,
Cl. WOLLE in *Hermen. dogmat.* quam versioni BLAK-
WALLII *Crit. S. N. T.* adiecit, in *Introd. §. 31. p. 114.*
Carl Chr. ENGEL in *Libro: Das Evang. N. T. Med. XIII. p.*
310. not. * Jac. KOCH in *Tr. nuperrime edito: Verschie-*
dene noch dunkel bisher gewesene Stellen vom Messia p. 128. &
Anon. Autor scripti, quod ante meles aliquot divulgari coepit
f. *Tic. Biblischer Untersuchungs-Schriften, in des ersten Versuchs*
Philol. Anmerkungen p. 56.

(†) Absque nomine aut descriptione ulla addita vocatur ita Ps.
VIII. 5. qui locus Ebr. II. 6. Christo expresse vindicatur; facit
huc quoque Coh. VII. 29. quem locum inter alios Christo
vindicans ex professo S. R. LANGIVS in *Davidisch: Salomo-*
nischen Licht und Recht; addunt alii *Jes. II. 22. quorum argumen-*
ta in Clar. FIDALKE Diss. de homine in cuius naso spiritus
est, legi possunt; dissentit tamen VITRINGA ad h. I. &
cum eo DEYLINGIVS *Obs. exeg. Miss. IV. p. 22. seqq.* Ad-
dita vero descriptione a divina natura petita *הוֹמִינִי יְהוָה*
2. Sam. VII. 19. audit; & addito nomine I. C. Rom. V. 15.
ac 1. Tim. II. 5. Quare mirum est, quod *Autor Anon. not. an-*
tec, citatus eam quoque ob causam hic Christum intelligere
dubitaverit, quia ille tum temporis homo nondum factus, cum
tamen in V. T. per Prolepsin expresse ita dicatur. *Analogi*
sunt

sed omnia libere fluere videntur (*), ita ut ad emphasin π demonstrativi, quod voci: π praefixum legitur (**), aut ad derivationem partic. π refugere (†), ne quidem opus sit. Et quamvis eodem commate eadem vox π de hominibus, quorum figmentum cordis malum, adhibeatur, non inde tamen sequitur, eam de Christo, qui solus homo absque peccato est, non adhiberi posse, quin potius elegans hac ratione oppositio & allusio oritur. Quare nimium Christum quaerendi studium, quod utique plus damni quam utilitatis adfert, aut pruritus B. Lutheri versionem taxandi, iure huic expositioni imputari nequit. Admiramini & supplices adorate Cives, abyssum hanc

sunt, quae e. g. Zach. VI. 12. XII. 7 & 1 Cor. XV. 45. leguntur nomina. Ceterum, quare servator dulcissimus se non Hominem sed filium hominis vocare amaverit, & quomodo phrasis haec a simplici Hominis denominatione differat, exponit S. R. Chr. Ben. MICHAELIS in Tr. de Christo filio hominis nuperrime edit.

(*) Ut ita Clar. WOLLE a tam rigida abstinere potuisset censura, quae l. c. legitur, ubi explicationem hanc pro somnio ingenioso & lusione nulli rei minus quam veritati vicina habens invitissime locum hunc ad Messiam rapi putat.

(**) Hoc enim semper emphaticum non est; imo mox in eodem hoc commate praefixum eidem voci: π legitur, ubi figmentum cordis humani describitur, adeoque non individuum aliquod certumque subiectum, sed omnes in genere homines intelliguntur.

(†) Quaesivit B. RAMBACHIVS Cogit Exeg. l. c. aliquod explicationis huius fundamentum in voce π , quae ad substitutionem aliquam in victimis usitatam, quam Christus subiturus erat, respici putavit; non tamen, uti Cl. SCLICHTERO l. c. §. 7. videtur, omnis coniectura hoc fundamento quam maxime nititur, cum RAMBACHIVS modo ultimo loco & quasi illustrationis gratia post V. argumenta recensita ad emphasin hanc §. 6. provocaverit;

hanc divinae clementiae, quae non morte impii delectatur
 (Ezech. XXXIII. 11.), delectabatur vero morte filii unige-
 ti dilectissimi, & ut inimicis suis parcere possit, filio uni-
 co non pepercit. Quodsi enim sacrificium Noachi, quod
 Christi mortem adumbrabat, adeo bonae fragrantiae odo-
 rem spiravit, ut plene sedatus fuerit DEUS: facile exinde
 colligi potest, quantus odor quietis ex ara crucis cor Pa-
 tris coelestis petierit, & quanto iure verbis mortem Chri-
 sti narrantibus addi possint verba textus: *Et odoratus est &c.*
 Huius amoris hisce diebus grati recolite memoriam; lau-
 date Hominem, qui tanta hominibus peperit. Sumus na-
 tura συγγκοι, (Tit. III. 3.) αδελυμοι, & quoniam cor homi-
 num natura sepulcrum, plenum ossibus mortuorum &
 omni spurcitie, Matth. XXIII. 27. nullus odor bonae fra-
 grantiae ex eo ascendit, sed ceu ex sepulcro parente
 (Ps. V. 10.) nonnisi pravi motus, horrendae cogitationes,
 sermones putridi (Eph IV. 29), imo opera carnis, sancto
 DEO foetoris terribilissimi instar infensa, & peccata ad
 coelum clamantia egrediuntur; hinc in aeternum ab omni
 consortio cum DEO removendi & ad impurorum spiri-
 tuum habitaculum relegandi erant omnes, unde fumus
 tormentorum in saecula ascendit (Apoc. XIV. 11.) & ubi
 miseri execrationi sunt omni carni Jes. LXVI. ult. Hic vero
 Patri fecit satis, eoqve ipso ευδοκων DEI εν ανθρωποις fecit
 possibilem Luc. II. 14., & ceu alter Noachus ex arca sepul-
 cri egressus decretum peperit divinum de maledictione
 omni penitus auferenda. Hic cum ex praelio caesis hosti-
 bus victor redibat, odore vestium sanguine madidarum (Jes.
 LXIII. 1-3.) cor Patris ita refocillavit, ut benedictionem
 Iacobi instar reportaverit nunquam retrahendam (Gen.
 XXVII. 27. 28. 33.) Sane hoc opus est hominis, qui DEUS
 Jehovah. (2. Sam. VII. 19.) Ecce hominem! Ioh XIX. 5.
 Vestrum vero est, Cives! imprimis, ut in vestibus huius
 primo:

primogeniti fratris tam efficaciter fragrantibus benedictionem reporteris (Gen. XXVII. 15.). Nemo Vestrum premat vestigia Iudae Iscariothis, qui benedictionem noluit & dilexit maledictionem, hinc induit maledictionem ut vestimentum (Ps. CIX. 17. 18.). Mementote Esavi, qui parvi faciebat primogenituram, sed cum benedictionem dei anxius quaereret, cor patris ad aliam redigere mentem nec lacrimis nec precibus potuit (Ebr. XII. 16. 17.) Agite hoc, ut vita vestra Deo hominibusque grata quietis & suavitatis semper odorem fragret, nec unquam malum relinqvatis odorem, aut Academiam nostram male olere faciatis; relictis igitur peccatorum vinculis egredimini vi resurgentis Servatoris e caverna peccatorum, qui antediluvianorum more vivitis. Sp. vero S. ignis ille coelestis, descendere velit hunc in corda vestra, eaque inflammare ac sacrificium cordis contriti Deo placens (Ps. LI. 19.) benigne operari, sine quo hymni paschales abominatio & horribilis foetor (Isa. I. 13. 14.) sunt.

Sentientes autem maledictionem, & cicatrices conscientiae putrescentes, ac foetorem quem producant intolerabilem (Ps. XXXVIII. 6.), fide viva J. C. satisfactionem arripite, cuius odor quietis foetorem repulit omnem; sic eritis *οσμή ευωδιας, θυσια δειή, ευαγεστος τῷ Θεῷ* Phil. IV. 18; & quamvis figmentum cordis vestri maneat malum sicuti fuit a pueritia, illud tamen non ad delendum vel maledicendum commovebit Deum, idque ob hominem J. C. (Rom. VIII. 1.).

Huic tandem Vos consecrate, qui grati facti estis Deo patri. Non addam maledicere ob hominem, erat summa decreti divini; Vestrum decretum sit: Non addam Deum ledere ob hominem, non pergam peccare, quia sanguine Christi sum redemptus. Tantus sane amor dignus est, ut ignis aeternus amoris in cordibus vestris ardeat, & vos sacrificia evadatis eucharistica. Vos imprimis haec agite, qui Evangelium Christi, *οσμήν της γνωσεως Θεου*, per Vos manifestandum esse speratis, ut aliquando cum Apostolo de vobis confiteri possitis ipsi: *Χριστῳ ευωδια σμεν τῷ Θεῷ 2. Cor.*

II. 14. 15

CHRISTO
RESURGENTI,
JUSTITIAM CORAM DEO
PROMERENTI,

S.

Non tantam patiens fovet colonus
Spem, dum semina spargit in feracis
Telluris gremium: statuto futuras
Fruges tempore messis ampliores;

Totam quanta aluit cohortem aletque
Spes Christi, redeuntis in perennem
Vitam, quam posuit prius dolore
Cum summo, scelera universa delens,

Surrexit Dominus; fides resurgit.
Surrexit Dominus; Satan domatus.
Surrexit Dominus; gehenna torpet.
Surrexit Dominus; peremta mors est.

Haec

Haec quis semina protulisse Christum
Non credit? Quis & ex leone mella
Non fluxisse videt prius necato?
Quis non horum avidus fide fruatur?

Ast majora tamen, vel ampliora
Ex vita Domini ad pias redundant
Mentes commoda, vita quae Magistri
Surgentis stabilit, suisque promit.

Sic est justificatio parata
Nobis, debita nostra sunt soluta,
Fido haec obside diluente Christo
Lytro sanguine, morte luctuosa.

Quo majus pretium quis inveniret!
Aeterni benedictus ipse natus
Patris, qui DEus ac homo, profudit
Cum divino hominis sacrum cruorem,

Quondam summa fuit creati Adami
Ac Evae integritas, decusque summum;
Sed majus meruit Redemptor isto,
Divinum tribuens loco creati,

Christi

Christi justitia imputatur orbi,
Ejus si meritum fide capeffit;
Non humana modo, ast simul Jehovaham,
Quae placare potest, DEo & placere.

Infensos sibi cum David subegit,
Ornavit spoliis suos sodales;
Hoc Christus genitus domato averno
Donat totius orbis inquilinos:

Non terrestribus & bonis caducis,
Verum spiritualibus, perennant
Quae cum Numine sempiterno in aevum,
Et quae gaudia vera sola spondent.

Haec victor Satanae necisque Christus
Solut promeruit, dat atque solus,
Vivo hoc nostra capit fides vigorem;
Vivo hoc tuta manet salus redemptos,

Hic vivus dominatur universae
Turbae Christiadum, suisque larga
Offert munera, vivus atque vitam
Largitur, sibi quae Patrique grata est.

Jam,

Jam, Cives, hilares levate dextras,
Haec & condite corde dona puro.
Vivat pectore non vetus, sed unus
Vires accipiat recens Adamus.

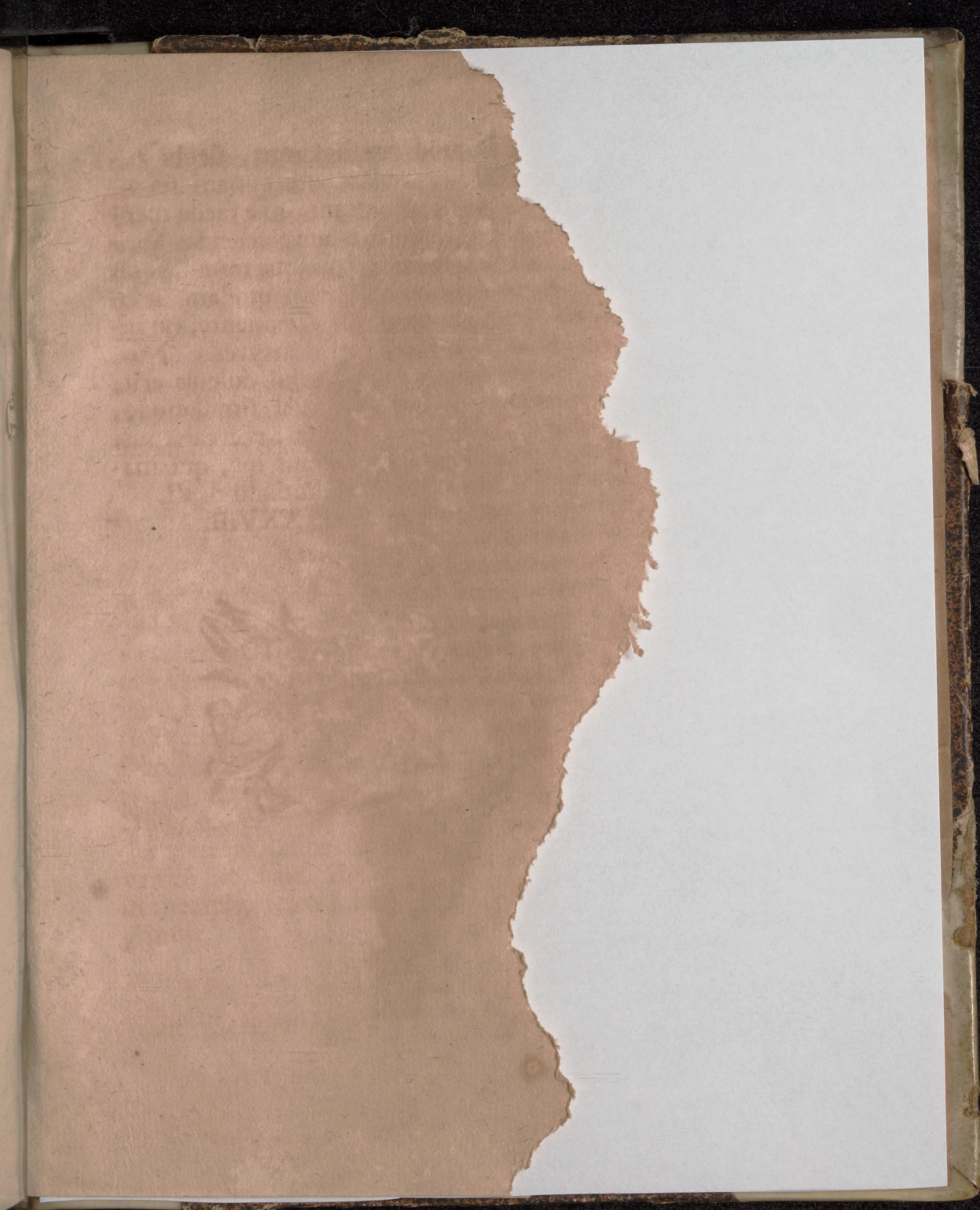
Simson praemia dividit revertens
A victo hoste suo, & togas decoras;
Has quis rejiceret? Patri his placere
Tantum possumus, ac DEum videre.

Vivo hoc nostra fides statuta rupe est;
Hujus justitia DEo uniemur;
Hic nos membra caput resuscitabit;
Haec quam laeta dies futura fidis?

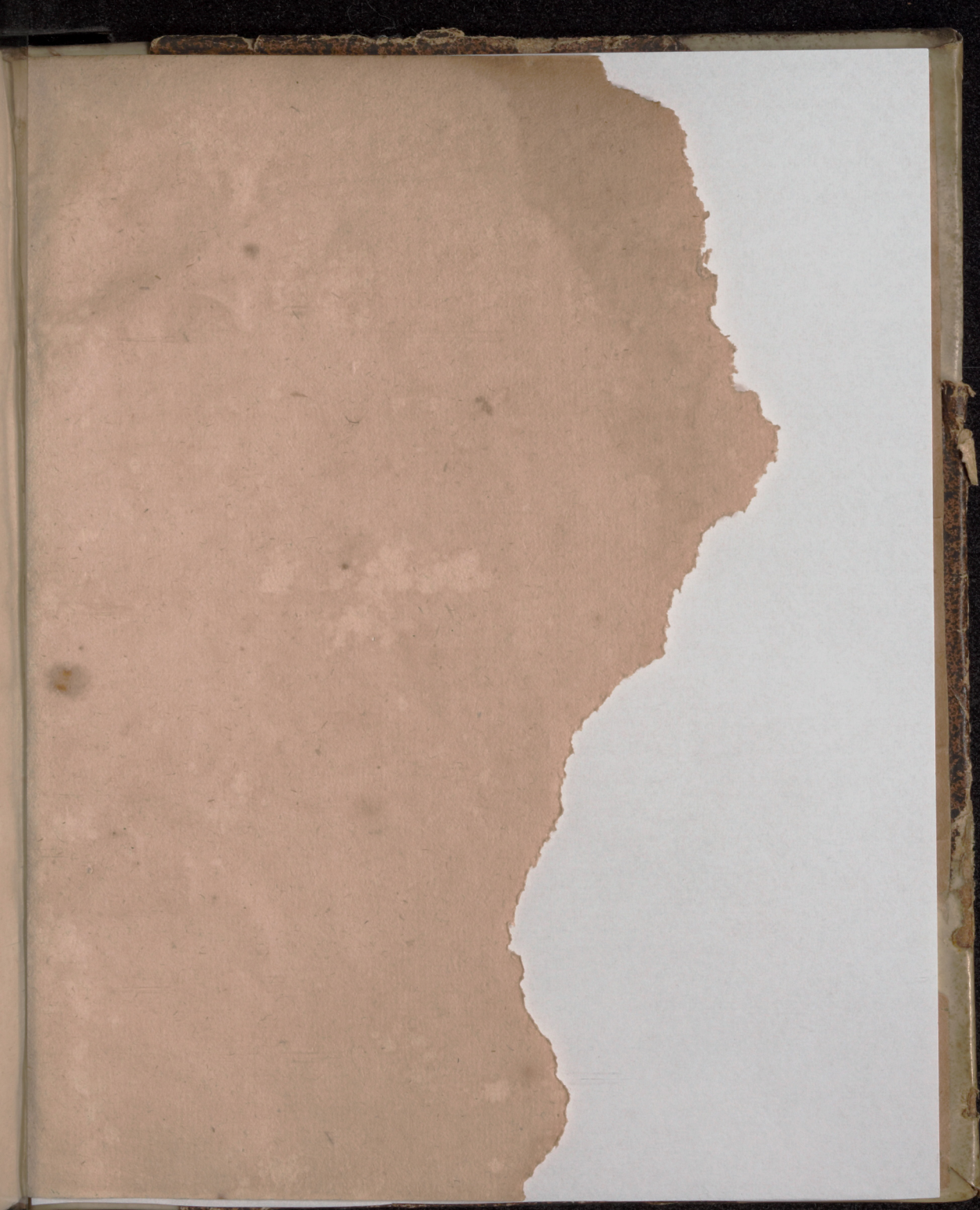
Fest. Pasch.

CIOIOCCXXXVIII.

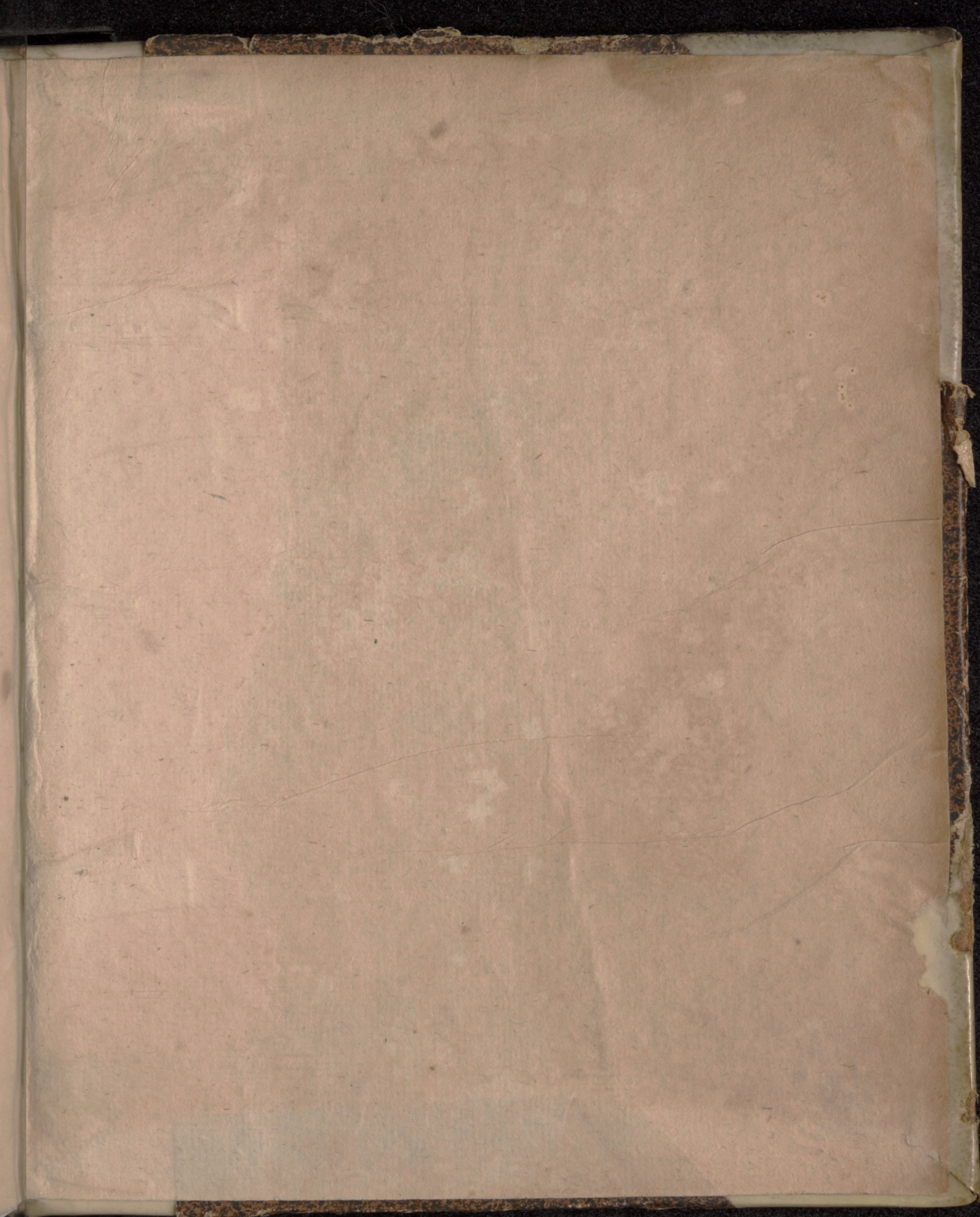
J.G.B.

tias & contemptus reportet, in tali præmissis urbe, quæ non consueverat audi-
 hetas Judæos, "in extraordinaria legatione," quæ tamen non plane pro inu-
 opus vid. Daniel in Babylonia, nec valet, illum fuisse Prophetam dono, non
 phetam fuisse, Belzaro. C. 7. Nebucadnezero C. II. Alibi
 Aët. 9. Math. 15. Christus ipse. Deinde Judæi permulti per-
 ribus, quorum & misereri volebat Deus cum Judæis & propter Judæos, sicut olim
 hum Gen XIX. 21. vel decem justos Gen. XVIII. & sicut præcipuum momentum
 randi ratio trahere forsan possit ex extraordinaria Jonæ legatione Niniven, ita
 est h. l. temporis ratio quæ omnia Enigmata pessundat, destruit ex aper-
 toll: Math. XI. Accedit, memoratam Historiam de Phraorte & Cyaxare in tem-
 pec, quod Basis est, plane neque oppugnatio, neque expugnatio ulla urbis Ni-
 potest, quia non ita Hapach in hac significatione h. l. interpretari deest sicut דרר
 pro vero sopore occurrit, sicut ubi vis obvia est, Hapecha vero extat semel Gen.
 versio: omnimoda extat, qualis fuit Sodomæ, Deut. 29. 23.
 18. C. 50. 40. Am. 4. II. "Ergo extraordinaria fuit ever-
 & Sodomæ similis, quod & ceteræ comprobant circumstantiæ, expectatio Jo-
 40. sc. dierum, ædificatio tabernaculi, quando cœlitus ignis hanc urbem con-
 terræ motum illam destrueret, ut terra os suum aperiat, illamque devoret Sam.
 ia adhuc ad "Oeconomiam temporis Jonæ pertinent 2 Reg. I. 10. 11. seq. v. De-
 mirificis: Nisi excipias legationem velut Ordinariam, propter multos
 re est 480. stadia vel 8. milliaria Germ: magna, Sephinah Superne testā
 na literaliter & proprie sunt intelligenda, Amplitudo urbis, Ricinus, umbra,
 dibus, vel ex alia materia, Lev. 23. 24. Neh. 8. 15. hinc nomen proprium Suc-
 Gen. 33. 17. Vermis thola á Rad. Lua vorare, quippe qui tantum vorat, &
 ventre re constar, vel arrodendo deglutit, Boschartus Hieroz. P. II. C. 27.
 Eurus, dies atque nox, homines, aurora Solis injuria, Ira Joppe, piscis magnus,
 opus habemus hinc inde de ceto Jonæ asservatis, e. g. In domo cathedrali Mag-
 si, quod tamen ab aliquibus pars de Gigante dicitur, &c. Quibus tandem "tempe-
 stolico-Cholericum sequitur" in quo terrestres particule primas tenuerunt,
 nanus, morosus, in statu naturali, quæ tamen "vitia in Jona Renato Gratia
 e in vitia & criminatalia prorumpat," nam sic loquimur de naturali inclinatione,
 inale, si Furca expellere studeas, tamen usque semper recurrit, sed non regnat. Et
 erutabilis mirifice elucet, quod Deus his, mox aliis, aliorumque & diversio-
 æditorum hominibus utatur, "sicut in ipso stylo SSæ per συγκαταβασι
 um conceptibus se accommodavit ad indolem temperamentum, & conditionem Ama-
 vit o vid. Musæi Introd. XIII. Sic m. h. l. Deus cum Jona & sententia ejus erronea sed
 pla: quam imbecillitatem humanam, quæ Renatis etiam adhæret, Deus tolerat & exgra-
 ventissime condonat, sic inter imbecillitates humanas omnino recenseri debent quæ
 ed humano, labi prono, quod cupiat interitum Ninives urbis Jonas, it. quod le-
 sed sicut Moyses Exod. IV. 10. Jeremias I. 6. alique E. humanitus, it. quod ira
 nbitionis temperamentum specie, "prædicationem suam exitum annunciatam non
 ne in contemptum incideret, & licet alias "Melancholici laborum patientes sint,
 utatæ propter commodum suum, Hic Renatus tamen Jonas licet nihil lucris spe-
 s tamen recurrit indignationis & iræ propter solis injuriam, & dolores, Accede-
 lytices, "summusque & intolerabilis solis in tam calida regione æstus, quæ causæ
 uc magis mitigant, excusant, quod inuere videretur vox "Jithaleph," Animo
 res teguntur quasi, & corpori se subducunt; Quare Deus rogat: Num iuste exar-
 exempla Iræ frustraneæ & ex imbecillitate humana ortæ in Renatis
 unt, Nec Jonæ nostro foli velut crimen magnum hoc imputari potest
 Moses, licet Deus permittat, ut Renati sæpe crimina etiam committant, ut
 egatione, &c. cum in finem, ut infirmitatis suæ admoneantur, alii ex